

מאפייני מערך ההסברה של דאעש בעידן שלאחר נפילת המדינה האסלאמית

25 בינואר 2018

עיקרי העבודה

עבודת מחקר זאת מנתחת את מאפייני מערך ההסברה של דאעש. זאת, על רקע התמורות, שעבר מערך ההסברה של דאעש בעקבות רצף הכישלונות, שהובילו ל**נפילת המדינה האסלאמית ולשינוי מהותי בדפוסי פעילותו של דאעש** (הפיכתו ממדינה אסלאמית לארגון טרור). מהעבודה עולה, כי **אובדן השטחים והמשאבים, שהואץ בשנת 2017, פגע קשות במערך ההסברה של דאעש**. בזמן ניתן להצביע על **סימני התאוששות ממשיים בחודשיים האחרונים**, בתחילת העידן שלאחר נפילת המדינה האסלאמית.

◀ **הפגיעה במערך ההסברה של דאעש** התבטאה, בין השאר, בהפסקת פעילותן של פלטפורמות תקשורתיות או בהופעה בלתי סדירה שלהן; בירידה משמעותית בנפח תוצרי ההסברה, שהפיק מערך ההסברה; פגיעה בכמות ובאיכות תוצרי ההסברה ובשינויים שחלו בתכני התוצרים. שינויים אלו התבטאו בדיווחים קצרים; טון אפולוגטי; איחור בדיווחים ובהודעות קבלת אחריות; אי דיוקים והגזמות; בעיות בתרגום כותרות וכיתוביות מערבית לאנגלית וירידה בכמות ובאיכות הסרטים והתמונות. במקביל **חלה עלייה בכמות הקריאות למוסלמים ברחבי העולם לבצע פיגועים בחו"ל** ובקריאות, שהפנה מערך ההסברה לפעילים בסוריה ובעיראק, **להתאזר בסבלנות ולהתמיד במאבקם לנוכח הקשיים**, שבפניהם ניצב דאעש.

◀ **תקופת השיא של הפעילות ההסברתית של דאעש הייתה בשנים 2014-2015**. בתקופה זאת, שהחלה לאחר הקמת דאעש והתנתקותו מאלקאעדה, היה הארגון בנסיקה מורלית, צבאית וכספית, שהגיעה לשיאה עם כיבוש העיר מוצול שבעיראק והקמת המדינה האסלאמית (יוני 2014). בתקופה השיא הוקם ע"י דאעש **מערך הסברה איכותי, יעיל, בעל אופי ריכוזי, שהופעל ע"י "משרד ההסברה המרכזי" של המדינה האסלאמית**. מערך זה נשען על אנשי מקצוע מיומנים, שחלקם הגיעו לסוריה ממדינות המערב. מערך ההסברה הצליח באותה עת להפיק סרטים ולהפיץ פרסומים באיכות גבוהה ביותר.

◀ **בתקופת השיא של דאעש הפך מערך ההסברה שלו ממקומי לגלובלי**. לדפוסי ההסברה המסורתיים נוספה פעילות תקשורתית ענפה, שחתרה להגיע לקהלי יעד ברחבי העולם, בשפות שאינן ערבית בעיקר **אנגלית**. לשפות האירופאיות ה"שגרתיות" נוספו גם שפות המכוונות לקהלים מוסלמים כגון תורכית, אינדונזית, אויגורית (שפת המיעוט המוסלמי בסין) ופשטו (אפגניסטאן). במקביל התבצעה פעילות נרחבת ברשתות החברתיות בעיקר בטוויטר, כפלטפורמות להפצת תוצרי ההסברה של דאעש. תכני ההסברה בתקופת הפריחה של דאעש עסקו, בין השאר, **בהבלטת משילות המדינה האסלאמית והתנהלות המדינה כגוף חי ומתפקד**, המקיימת לצד הלחימה גם חיים אזרחיים; **בעידוד פעילים מרחבי העולם להתגייס** לשורות המדינה האסלאמית **ובהצגת הח'ליפות החדשה כביטוי הטהור למימוש אוטופי של האסלאם**.

◀ בשנים 2016-2017, במקביל לפגיעה שספגה המדינה האסלאמית, **חלה בהדרגה ירידה משמעותית, כמותית ואיכותית, במערך ההסברה של דאעש**. כמה סיבות היו לכך: הריגת בכירים במערך ההסברה, מחסור במשאבים כספיים, שהשפיע על הקצאת כספים לצרכי הסברה; ואובדן השטחים ומרכזי האוכלוסייה של המדינה האסלאמית (ובעיקר נפילת הערים אלרקה ומוצול, שבהן היו ממוקמות פונקציות ההסברה המרכזיות). בנוסף לכך **נאלץ דאעש להתמודד, כבר בתקופת השיא של פעילותו, עם פעילות אינטנסיבית נגדו מצד הנהלות טוויטר, פייסבוק ויוטיוב ועם הפלת אתרים מרכזיים של דאעש באמצעות התקפות סייבר**.

◀ **רק לקראת סוף שנת 2017, בראשית העידן, שלאחר נפילת המדינה האסלאמית, החלה מערכה ההסברה של דאעש להראות סימני התאוששות ממשיים:** דאעש שיקם את מרבית האתרים והמוסדות ההסברתיים המזוהים עימו והחל להפיק תכני הסברה מעודכנים יותר ואיכותיים יותר. **ההתאוששות ניכרה הן במערך ההסברה המרכזי (הממשיך להיות דומיננטי) והן בפעילות ההסברתית המקומית של המחוזות בסוריה, בעיראק ובחול"ל**. פעילות זאת בולטת באותם מחוזות בסוריה ובעיראק, שבהם שבה להתנהל, לאחר נפילת המדינה האסלאמית, פעילות טרור וגרילה. בחול"ל **בולטים בפעילותם ההסברתית מחוזות סיני וח'ראסאן (אפגניסטאן/פקיסטאן), בתאימות מלאה עם הפעילות המבצעית המתקיימת במחוזות אלו**. עם זאת, **היקף ואיכות מערך ההסברה הנוכחי של דאעש עדיין לא חזרו לתקופת השיא**.

◀ להלן הפלטפורמות ההסברתיות הפועלות כיום במסגרת מערך ההסברה של דאעש (עדכני למחצית הראשונה של ינואר 2018). מקצת מהפלטפורמות הללו שייכות לדאעש באופן פורמאלי. **רובן אינן שייכות פורמאלית לדאעש** אך תכניהם מזוהים בבירור עם הארגון:

- ◆ **סוכנויות הידיעות של דאעש:** סוכנות הידיעות המרכזית והחשובה ביותר הינה **אעמאק**. סוכנויות ידיעות נוספות: מא'תה, רשת החדשות של המחוזות (WNN), אלקראר.
- ◆ **מוסדות להפקה ולהפצת חומרי הסברה:** המוסד החשוב ביותר הינו **מוסד אלחיאת**, זרוע ההפקה של משרד ההסברה המרכזי. מוסדות נוספים: מוסד אלפרקאן, מוסד אלג'נאד, מוסד רמאח.
- ◆ **אתרי אינטרנט המזוהים עם דאעש:** האתר החשוב ביותר הינו **אח'באר אלמסלמין**. אתר נוסף: אלצוארם.
- ◆ **מגזינים אינטרנטיים:** המגזין המרכזי של דאעש הינו **השבועון אלנבא'**. מגזין פחות חשוב הינו אלנפאל.
- ◆ **תחנת רדיו אינטרנטית של דאעש:** רדיו אלביאן.
- ◆ **משרדי הסברה מקומיים במחוזות השונים:** בעבר הם היו אחראים להפצת רוב תוצרי ההסברה של דאעש. חלקם לפחות ממשיכים להיות פעילים.
- ◀ **בנוסף לכך קיימות פלטפורמות תקשורתיות, חלקן חשובות, שהפסיקו לפעול:** האתר חק, הירחון רומיה, המגזין דאבק, מוסד להפקה הסברתית אלעתצאם ואתר אלנצאר. **יש לקחת בחשבון, שחלק מפלטפורמות אלו ישוב לפעול ככל שדאעש ישקם את מערכיו המבצעיים וההסברתיים**.

◀ כבר בתקופת השיא של מערך ההסברה נאלץ דאעש לצמצם ואחר כך להפסיק לגמרי את הנוכחות שלו ברשתות החברתיות הפופולריות טוויטר, פייסבוק ויוטיוב. זאת בעיקר בשל פעילות נגדו מצד הנהלות הרשתות הללו. כפועל יוצא מכך מרבים דאעש ותומכיו לפעול באמצעות אפליקציית הטלגרם, המאפשרת לקבוצות של פעילי דאעש לפעול באנונימיות. השימוש הנרחב שעושה דאעש באפליקציות אנונימיות מוצפנות נותן לו מענה מסוים לסוגיית הקשר עם הפעילים והמחוזות ברחבי העולם, אך זאת במחיר של קושי להפיץ את תכניו בקרב קהל רחב ולהטמיע מסריו בשיח כללי ברשתות (כפי שהיה המצב בזמנו בעיקר באמצעות טוויטר).

◀ התכנים המופצים באמצעות מערך ההסברה של דאעש מצביעים על כך, שגם לאחר שנפלה המדינה האסלאמית נשאר דאעש, בראייתו שלו ובראיית מחוזותיו השונים, ארגון ג'האדיסטי גלובלי, אשר פעילותו אינה מצטמצמת רק לעיראק ולסוריה (הממשיכות להוות את שתי מדינות הליבה של דאעש). מערך ההסברה המקומי והעולמי נתפס ע"י דאעש כבעל חשיבות רבה מכמה סיבות: הוא מאפשר לדאעש "להישאר על המפה" של הארגונים הג'האדיסטים כולל אלקאעדה, הארגון המתחרה. הוא מאפשר לו לשמור על קשר עם פעילים ומחוזות בחו"ל, להמשיך ולהפיץ מידע על פעילותו המבצעית, להעביר מסרים אידיאולוגיים לתומכיו ולקהילות מוסלמיות ברחבי העולם ולנהל קמפיין הסתה, שמטרתו להניע תומכים מוסלמים ברחבי העולם, לבצע פיגועים במקומות מגוריהם ("פיגועי השראה").

איום הטרור הגלובלי של דאעש לא הסתיים עם נפילת המדינה האסלאמית ויתכן, שהוא אף עתיד להתגבר. זאת, משום שעל דאעש לא רובץ עתה העול של ניהול שוטף של המדינה האסלאמית, הגנת גבולותיה ואספקת צרכי תושביה. זאת ועוד, דווקא בשל נפילת המדינה האסלאמית תהיה לדאעש ולמחוזותיו מוטיבציה רבה להוכיח, שהם עדיין רלבנטיים. מערך ההסברה המשתקם של דאעש הינו מרכיב חיוני בקרב מערכי הארגון המשרת את הנהגת דאעש המחוזות בסוריה, בעיראק ובחו"ל. באמצעות מערך זה ממשיך דאעש לקרוא לתומכיו הארגון בקרב הקהילות המוסלמיות ברחבי העולם לבצע פיגועים באופן עצמאי כפי שעשה זאת מאז 2014. הסתה זאת, שלה דאעש מקדיש מקום רב בפרסומיו השונים המופנים לחו"ל נושאת פרי והיא מתדלקת את "פיגועי השראה" של מוסלמים תומכי דאעש ברחבי העולם, בדגש על מדינות המערב.¹

מקורות

◀ מסמך זה מסתמך בעיקר על בחינת הפלטפורמות התקשורתיות השונות המרכיבות את מערך ההסברה של דאעש וניתוח מסרי ההסברה המופיעים בהן. פלטפורמות ההסברה הללו כוללות אתרים המזוהים עם הארגון, מוסדות להפקת חומרי הסברה, מגזינים אינטרנטיים ופעילות ברשתות החברתיות. כמו-כן, נעשה שימוש בפרסומים קודמים אודות דאעש, שהוציא מרכז המידע למודיעין ולטרור שעסקו, בין היתר, בהתפתחויות שחלו

¹ דוגמאות עדכניות ל"פיגועי השראה", הינם פיגוע דריסה ב-31 באוקטובר 2017 בניו יורק ופיצוץ מטען מאולתר ב-11 בדצמבר 2017 בניו יורק, שבוצעו ע"י תומכי דאעש בארה"ב.

במערך ההסברה של דאעש מאז שנת 2014. בנוסף לכך, נעשה שימוש במחקרים, שהתפרסמו ע"י מומחים ומכונים העוקבים אחר הנושא.

מבנה העבודה

◀ עבודה זאת כוללת **שלושה חלקים:**

◆ חלק א': מערך ההסברה של דאעש בתקופת השיא והשינויים שחלו בו:

- מערך ההסברה של דאעש בתקופה השיא (2014-2015).
- השינויים שחלו במערך ההסברה של דאעש במהלך המערכה, נגד המדינה האסלאמית.
- השפעת הריגתם של בכירים במערך ההסברה.

◆ חלק ב': מאפייני תשתית ההסברה הנוכחית של דאעש:

- מאפיינים כלליים.
- סוכנויות הידיעות.
- מוסדות להפקת ולהפצת חומרי הסברה.
- אתרי האינטרנט של דאעש.
- מגזינים אינטרנטיים.
- תחנת רדיו אינטרנטית.
- פלטפורמות תקשורתיות שהפסיקו לפעול.

◆ חלק ג': ההסברה של דאעש במחוזות השונים בסוריה, בעיראק ובמחוזות בחו"ל.

- מאפיינים כלליים
- המחוזות הבולטים בסוריה ובעיראק בפעילות ההסברתית.

◆ חלק ד': מערך ההסברה והתקשורת ברשתות החברתיות:

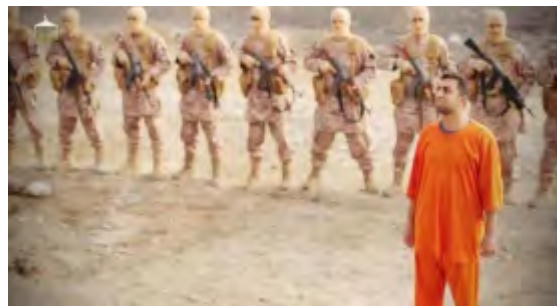
- המעבר לאפליקציית טלגרם.
- גלישה אנונימית.
- הקמת מאגר של חשבונות פייסבוק וטוויטר פנויים עבור פעילי דאעש ("בנק התומכים").

חלק א': מערך ההסברה של דאעש בתקופת השיא והשינויים שחלו בו

מערך ההסברה של דאעש בתקופת השיא (2014-2015)

דאעש מודע היטב **לחשיבותה של המלחמה התודעתית** והוא משקיע בה מראשית פעילותו משאבים רבים. בתקופת שיא פעילותו הוא עשה שימוש מאסיבי באינטרנט וברשתות החברתיות טוויטר ופייסבוק; באתרים לשיתוף קבצי וידאו, ובמרכזם יוטיוב; באתרי שיתוף הקבצים it.justpaste ו-to.dump; בבלוגים, בפורומים באינטרנט ובאתרים שונים. בנוסף לכך, הפיק הארגון חומרי הסברה וסרטונים, כולל הפקות-על ברמה הוליוודית, **שזכו לתהודה בינלאומית רחבה**. מסרי ההסברה של דאעש הופצו בסוריה, בעיראק וברחבי העולם באמצעות האינטרנט, הרשתות החברתיות ועל גבי תקליטורים **והייתה להם תרומה משמעותית לתנופת ההתפשטות של דאעש ולהישגיו באותה עת כמו גם להחדרת דבר קיומו של הארגון לתודעת הקהילה הבינלאומית**.

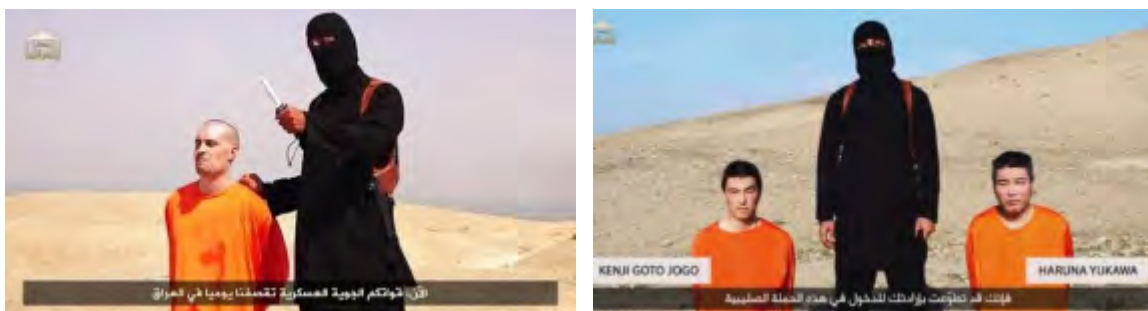
הפקות על של דאעש בתקופת השיא

סרטון המתעד שריפת טיס ירדני שנפל בשבי דאעש. מימין: הטייס הירדני טרם הכנסתו לכלוב והעלאתו באש. משמאל: הטייס הירדני בכלוב צופה בלהבות המתקרבות אליו (אלמנבר אלעלאמי אלג'האדי).

סרטון המתעד הוצאה להורג של 21 מהגרי עבודה קופטים מצריים ע"י פעילי שלוחת דאעש בלוב. הסרטון הופק ע"י מוסד אלחיאית של דאעש והופץ ברשתות החברתיות (15 בפברואר 2015).

הפקות של הוצאות להורג. מימין: שני שבויים יפנים לצדו של הבריטי המכונה "ג'ון הג'האדיסט", שהוציא את שניהם להורג על-ידי עריפת ראשם ב-25 וב-30 בינואר 2015 (כריזמה ניוז, 22 בינואר 2015). משמאל: סרטון הוצאה להורג ע"י ג'ון הג'האדיסט", כמה דקות לפני עריפת ראשו של צלם העיתונות האמריקאי ג'יימס פולי, 19 באוגוסט 2014 (חשבון הטוויטר curdistani@curdistani, 27 בספטמבר 2014).

סרטון שבו ערפו פעילי דאעש ראשי חיילים סוריים שנישבו בתדמור. הסרטון, שהופק ברמה טכנית גבוהה, כלל אפקטים מרשימים של צילום וסאונד (צילום: אלערביה, 16 בנובמבר 2014).

◀ בתקופה השיא קיים דאעש מנגנון הסברה ריכוזי, שהיה כפוף למשרד ההסברה המרכזי במדינה האסלאמית (דיואן אלאעלאם אלמרכזי). מנגנון זה תיפקד היטב ופיקח על גיבוש מסרי ההסברה, הפקת חומרי הסברה והפצתם באמצעות הפלטפורמות התקשורתיות השונות ומשרדי ההסברה במחוזות השונים. נראה כי משרד ההסברה המרכזי היה גם אחראי להשגת המשאבים הכספיים הניכרים, שנדרשו לקיומו של מנגנון זה ולהקצאתם לפעילים ולמוסדות השונים, בסוריה, בעיראק ובחול'ל.

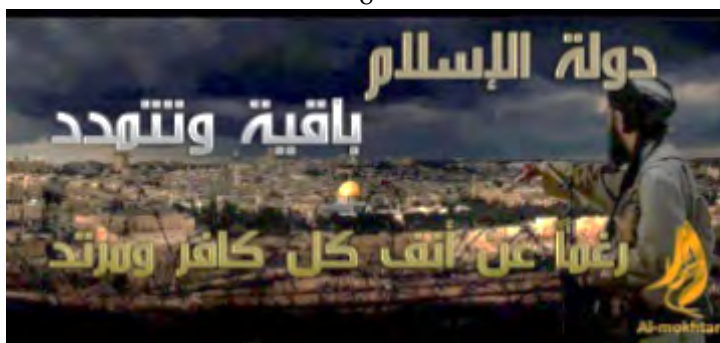
המשרדים (המיניסטרוניום) של המדינה האסלאמית וביניהם
משרד הסברה המרכזי.

◀ אחת השיטות להעברת מידע באופן ישיר ומבוקר לתושבים המקומיים במדינה האסלאמית הייתה **הקמת "נקודות הסברה" בערים השונות**. בנקודות הללו, הוצגו לקהל הרחב ערוצי הסברה של דאעש, שבהם צפו התושבים המקומיים. להלן תמונות של שתיים מנקודות הסברה:

מימין: "נקודת הסברה" של דאעש בעיר ג'ראבלס, שצולמה ב-1 בספטמבר 2016. בתמונה מופיע לוגו ערוצי הסברה שהוצגו פני האוכלוסייה המקומית (מימין לשמאל): מוסד אלפרקאן, מוסד אלאעתצאם, מוסד אלחיאת ומוסד אלאג'נאד (11 SMART NEWS באוקטובר 2016). משמאל: "נקודת הסברה" ככל הנראה בעיראק, בה הוצגו אותם ערוצי הסברה (רודאן, 14 במאי 2015).

◀ **חומרי הסברה, שהופצו בתקופת השיא של דאעש (2014-2015), היו תחת הסיסמה: "מדינת האסלאם נותרת על כנה" (דולת אלאסלאם באקיה)**. אחר כך, בעקבות הצטרפות פעילים מרחבי העולם והקמת מחוזות דאעש ברחבי העולם, היא הפכה לסיסמה: **"מדינת האסלאם נותרת על כנה ומתפשטת"**. סיסמה זאת ציינה לא רק התפשטות טריטוריאלית, אלא גם **חתירה להשפעה בינלאומית**. מערך הסברה נתפס באותה עת ככלי מרכזי להעמקת ההשפעה של דאעש ולגיוס לוחמים זרים אל שורותיו.

כרזה עליה הסיסמה "מדינת האסלאם נותרת על כנה ומתפשטת" בתוספת הכיתוב "על אפן ועל חמתו של כל כופר ונוטש האסלאם" (חשבון הטוויטר @nizaraboahmade, 30 במרץ 2014).

◀ במסגרת הקמפיין התקשורתי בתקופת השיא, הציג דאעש חומרי תעמולה המשבחים את אופן התנהלות המדינה האסלאמית **כשהוא מתאר אותה בצורה אוטופית, ככזו המממשת את חוקי אללה עלי אדמות.** זאת תוך ניסיון בלתי פוסק לגייס תמיכה ולוחמים ברחבי העולם ולהשיג תמיכה כספית ותעמולתית. בד בבד פעל מערך ההסברה של דאעש לבסס את הלגיטימיות של הארגון כדי לגייס תומכים מקרב האוכלוסייה המוסלמית הסונית בסוריה ובעיראק תוך ניצול היריבות בין השיעים לסונים ותוך כדי תחרות עם ארגונים אסלאמיים-ג'האדיים נוספים, ובראשם ארגון אלקאעדה. דאעש, בהללו את הג'האד שהוא מקיים, הציג את הדוקטרינה שלו כהזדמנות למימוש האסלאם "האמיתי" הטהור ביותר.²

השינויים שחלו במערך ההסברה של דאעש במהלך המערכה נגד המדינה האסלאמית

◀ **בשנים 2016-2017, ובמיוחד בתקופה שלאחר נפילת מוצול, נחלש מערך ההסברה של דאעש מכמה סיבות:**

- ◆ בעקבות התבוסות בקרבות ו"התכווצות" שטחי המדינה האסלאמית **היה צורך "להוריד פרופיל" ולשנות את תכני ההסברה,** בהתאם לתמורות שחלו בשטח.
- ◆ **מפקדים רבים שמילאו תפקידי מפתח במערך ההסברה של דאעש, ובמרכזם אבו מחמד אלעדנאני (ראו להלן), נהרגו בסיכולים ממוקדים או בקרבות ולא נמצא להם תחליף** (הגעת מומחים מחו"ל דרך הגבול הסורי-תורכי נעשתה קשה הרבה יותר, והנהירה הגדולה של המתנדבים לדאעש, ובתוכם גם מומחי תקשורת הצטמצמה מאוד).
- ◆ **קשיים כספיים, שהקרינו גם על מערך ההסברה,** לאחר שהנכסים הכלכליים של המדינה האסלאמית (ובמרכזם הפקת והפצת מוצרי נפק ודלק) חוסלו או נפגעו קשה בתקיפות האוויריות.
- ◆ **פעילות יעילה של הנהלות טוויטר, פייסבוק ויוטיוב, ובמקביל התקפות סייבר,** שהביאו לצמצום פעילות דאעש ברשתות החברתיות.

◀ פעילי ההסברה ששרדו את הלחימה **נאלצו להימלט, לשנות באופן תדיר את מיקומם, ולהסתתר במקומות מבודדים בהם אין תשתית אינטרנט קווי או אלחוטי (WiFi).** קודם לכן נהנו פעילי ההסברה

²The Islamic State's Global Propaganda Strategy, March 2016. ICCT, Hague.

מעבודה במבני קבע שכללה ציוד מתקדם: מחשבים, תקשורת אינטרנט ותקשורת סדירה מול צלמים שפעלו בשטח. עתה נאלצו הפעילים לאלתר ולהתאים את המערך ההסברתי לנסיבות החדשות והדבר תרם להיחלשות המערך.

◀ היחלשות מערך ההסברה של דאעש התבטאה ב**ירידה משמעותית בהיקף ההפקה של חומרי ההסברה ופגיעה באיכותם**.³ דיווחי מערך ההסברה הפכו ל**קצרים ואפולוגטיים**. לעומת זאת **גדל נפח המסרים שהופצו לקהל בחו"ל** במטרה להקל על הלחצים המופעלים על דאעש בסוריה ובעיראק (ראו להלן). סממנים נוספים של החלשות מערך ההסברה של דאעש היו אי דיוקים, הגזמות, עיכובים במועד הפצת הפרסומים ופרסום דיווחים ללא תמונות.

◀ **באסטרטגיה התקשורתית של דאעש חלו שני שינויים בולטים שחלו בתקופת "התכווצות" המדינה האסלאמית:**

◆ בעוד שבתקופת השיא (2014-2015) הרבה מערך ההסברה של דאעש **בקריאות להגירה** ('הג'רה') למדינה האסלאמית בסוריה ובעיראק, החל מערך ההסברה של דאעש בשנתיים שלפני נפילת המדינה האסלאמית **להתרכז בקריאות לביצוע פיגועים מצד תומכיו ("פיגועי השראה")**, **בדגש על פיגועים במערב**. להערכתנו לדאעש היו באותה עת ציפיות, שתומכיו ברחבי העולם יבצעו גם פעולות טרור במקומות מגוריהם (בעיקר "פיגועי השראה"), שיקלו על הלחצים הקשים שהופעלו על המדינה האסלאמית **בעיראק ובסוריה**. בראייה לאחור ניתן לקבוע, כי **תקוותו זאת של דאעש נכזבה** והפיגועים הרבים שבוצעו באותה עת **לא הקלו על מצבו של דאעש ולא האטו את תהליך נפילתה של המדינה האסלאמית**.

מימין: הדגמה כיצד להרוג באמצעות סכין. משמאל: הוראות להכנת מטעני חבלה מאולתרים (חק, 26 בנובמבר 2016).

³ על פי **Charlie Winton**, עמית מחקר בכיר במרכז הבינלאומי לחקר הרדיקליזציה (ICSR), תוצרי התקשורת של המדינה האסלאמית שהופצו במהלך **ספטמבר 2017 היו רק שליש מכמות תוצרי ההסברה שהופצו באוגוסט 2015** (מתוך: גלעד שילוח: "Isis's Defeat in Syria and Iraq is Also the End of Isis's Media as We Know It" (מרכז דיון).

אינפוגרף הקורא לפעילי דאעש לבצע פעולות דריסה בחו"ל (רומיה, 4 במאי 2017).

◆ דאעש הציג עצמו בתקופה זאת כמי שמקיים ג'האד הגנתי נגד האויבים הנלחמים בו. בהזדמנויות שונות השתמש מערך ההסברה של דאעש ברטוריקה, שהציגה את המוסלמים כקורבן ואת דאעש כמי שבא להציל אותם. פעילי דאעש התבטאו בכלי התקשורת בנוסח: "אנו ננקום על הטבח שלכם, זה שאתם מבצעים עתה נגד המדינה האסלאמית".

השפעת הריגתם של בכירים במערך ההסברה

בתקופת המערכה נגד המדינה האסלאמית נהרגו מספר פעילי הסברה בכירים בסיכולים ממוקדים שביצעו כוחות הקואליציה למלחמה בדאעש בראשות ארה"ב או במהלך הקרבות. **מותם היווה, להערכתנו, מכה משמעותית על מערך ההסברה של דאעש**, שהתווספה לקשיים האחרים שעמדו בפניה.

◀ בין הפעילים הבכירים במערך ההסברה של דאעש, שמצאו את מותם:

◆ **טה צבחי פלאחה**, שכינויו **אבו מחמד אלעדנאני אלשאמי**. אלעדנאני היה דובר דאעש ועסק גם בתכנון פיגועי חו"ל. הוא נחשב כ"איש מס' שניים בדאעש" והדמות המקורבת ביותר למנהיג דאעש אבו בכר אלבע'דאדי. אלעדנאני היה זה שהכריז ב-29 ביוני 2014 על הקמת הח'ליפות האסלאמית. **אלעדנאני בלט בקריאותיו למוסלמים במערב להרוג אזרחים במדינות בהם הם מתגוררים**. הוא נהרג ב-30 באוגוסט 2016. גרסת ארה"ב על נסיבות מותו: נהרג בתקיפה של מטוסי הקואליציה הבינלאומית. גרסת דאעש: נהרג במהלך השתתפות באחד הקרבות בחלב.

אבו מחמד אלעדגאני אלשאמי
 (חשבון הטוויטר **وطن. يغرد خارج السرب@watan_usa**,
 30 בנובמבר 2016).

◆ **ואא'ל עאדל חסן סלמאן אלפיאצ'**, שכינויו **אבו מחמד אלפרקאן** (כונה גם בשם **"דוקטור ואא'ל"**). שימש כראש לשכת ההסברה המרכזית של דאעש והיה מקורב מאוד לצמרת ההנהגה של דאעש (אלג'זירה, 10 באוקטובר 2016). **הוא היה אחראי להפקות-העל**, שהציגו את ההוצאות להורג, שביצע דאעש. הוא נהרג ב-7 בספטמבר 2016 בתקיפה של מטוסי הקואליציה הבינלאומית באזור אלרקה (חשבון הטוויטר **المحور نيوز@almehwar_news**, 10 באוקטובר 2016).

◆ **אחמד אבו סמרה**, שכינויו **אבו סלימאן אלשאמי**. נולד בפאריס ב-1981. גדל בפרבר של בוסטון, ארצות-הברית. היה בעל אזרחות אמריקאית וסורית (ראי אליום, 18 באוקטובר 2014). למד הנדסת מחשבים בארה"ב (חשבון הטוויטר **Akhbar | أخبار الآن@akhbar**, 24 באפריל 2017). החל את דרכו באלקאעדה ופעל בעיראק מאז שנת 2004. בהמשך הוא נשבע אמונים לדאעש (ראי אליום, 18 באוקטובר 2014). היה מבוקש על-ידי ה-FBI בשל ניסיונו לעבור אימונים צבאיים בתימן ופקיסטאן (אח'באר אלאא'ן, 24 באפריל 2017). **היה אחראי התיעוד ובמאי הסרטים שהפיק דאעש** והיה **אחראי על פעילות דאעש ברשתות החברתיות**. אבו סמרה השתמש במומחיות הטכנולוגית שלו ובניסיון שרכש ברשתות החברתיות (דוגמת פייסבוק, טוויטר ויוטיוב) כדי לקדם את האידיאולוגיה של דאעש. נהרג בסוריה בראשית ינואר 2017. ב-5 באפריל 2017 פרסם דאעש במגזין רומיה ידיעה על כך שהוא נהרג בתקיפה אווירית בסוריה בינואר 2017 (חשבון הטוויטר **Akhbar | أخبار الآن@akhbar**, 24 באפריל 2017).

אבו סמרה (אבו סלימאן אלשאמי) אוחז ככל הנראה בבנו או בבתו, בשער גיליון מספר 8 של המגזין רומיה של דאעש, שדיווח על מותו (חשבון הטוויטר Akhbar | أخبار الآن, 24 באפריל 2017).

חלק ב': מאפייני מערך ההסברה הנוכחי של דאעש

מאפיינים כלליים

◀ בחודשים האחרונים, לאחר נפילת המדינה האסלאמית, ניכרים במערך ההסברה של דאעש סימני התאוששות. ביטוייה היו: חידוש פעילות אתרי אינטרנט, שלא פעלו מספר חודשים; שיפור איכות הדיווחים, המילוליים והוויזואליים; תדירות גבוהה יותר של פרסום דיווחים. עם זאת איכותה של מערכת ההסברה הנוכחית של דאעש עדיין לא חזרה לזו שהייתה בתקופת השיא (2014-2015). "משרד ההסברה המרכזי", שריכז את הפעילות ההסברתית במדינה האסלאמית, עודנו קיים ומתפקד כפונקציה ההסברתית המרכזית, כך, שתפיסת ההפעלה של מערך ההסברה נותרה להערכתנו צנטרליסטית הגם שהנהגות דאעש במוצול ובאלרקה ספגו מכה קשה.

המהדורה האחרונה של השבועון אלנבא' (12 בינואר 2018): בשבועון נכתב (מימין למטה), כי הוא יוצא לאור מטעם "משרד ההסברה המרכזי".

ארבעת הפלטפורמות ההסברתיות החשובות ביותר של דאעש כיום הן להערכתנו: האתר אח'באר אלמסלמין; סוכנות הידיעות אעמאק; מוסד אלחיאת להפקת ולהפצת חומרי הסברה; והשבועון אלנבא'. שאר הפלטפורמות הינן בדרגת חשיבות משני. כמו כן קיימות פונקציות הסברה מקומיות של המחוזות בסוריה, בעיראק ובחול, המפיצות תוצרים הסברתיים בעיקר באמצעות סוכנות אעמאק ואתר אח'באר אלמסלמין. חלק מהפלטפורמות ההסברתיות, שפעלו בעבר, הפסיקו לפעול. להערכתנו יש לקחת בחשבון, שהן עלולות לחדש פעילותן ככל שיתקדם תהליך השיקום של המחוזות השונים ושל מערך ההסברה של דאעש.

◀ להלן הפלטפורמות התקשורתיות של דאעש על פי שישה חתכים:

- ◆ סוכנויות ידיעות: אעמאק, מא'תה, רשת החדשות של המחוזות (WNN), אלקראר.
- ◆ מוסדות להפקה ולהפצת חומרי הסברה: מוסד אלפרקאן, מוסד אלחיאת, מוסד אלאג'נאד, מוסד רמאח.
- ◆ אתרי אינטרנט המזוהים עם דאעש: אח'באר אלמסלמין, אלצוארם.

◆ **מגזינים אינטרנטיים:** השבועון אלנבא', אלאנפאל היוצא לאור אחת לעשרה ימים.

◆ **תחנת רדיו אינטרנטית:** רדיו אלביאן.

◆ **פלטפורמות תקשורתיות, שהפסיקו לפעול:** האתר חק, והירחונים רומיה ודאבק, מוסד

אלאעתצאם להפקה הסברתית ואתר אלאנצאר.

מקצת הפלטפורמות התקשורתיות הכלולות במערך ההסברה **משתייכות באופן רשמי לדאעש** על אלו נמנים **השבועון אלנבא', רדיו אלביאן, מוסד אלפרקאן, מוסד אלחיאית ומוסד אלאג'נאד**. על השבועון אלנבא' מצוין במפורש, כי המדובר בעיתון שבועי היוצא לאור מטעם **משרד ההסברה המרכזי** (דיואן אלאעלאם אלמרכזי). גם **רדיו אלביאן** מגדיר עצמו כמסדר מטעם המדינה האסלאמית. שאר הפלטפורמות **אינן משתייכות באופן רשמי לדאעש** אך מעיון בתכנים שלהם עולה בבירור, כי **הן מפיצות חומרים של דאעש**, בעיקר חומרים ממחזרים. כך למשל, אתר אח'באר אלמסלמין, אתר האינטרנט החשוב ביותר של דאעש, מגדיר עצמו כ"אתר עצמאי העוסק בחדשות המוסלמים", אך **תכניו מעידים בברור על שייכותו לדאעש**.

סוכנויות הידיעות

◀ **אעמאק, סוכנות הידיעות המרכזית של דאעש:**

◆ זוהי סוכנות ידיעות של דאעש, אף כי הדבר לא נאמר במפורש. הסוכנות הוקמה ב-2014 ע"י עיתונאי סורי, שהצטרף לדאעש, והקים אותה יחד עם עוד שבעה אנשי תקשורת נוספים מאזור חלב (ויקיפדיה). סוכנות זאת הינה הפלטפורמה **ההסברתית המרכזית** המשרתת את הנהגת דאעש ואת המחוזות השונים של דאעש.

◆ סוכנות אעמאק מפרסמת את הודעות קבלת האחריות של הארגון על ביצוע פיגועים וכן הודעות לגבי התקפות שביצעו פעיליו. בנוסף, מפרסמת הסוכנות מבזקי חדשות, תמונות, דפי-מידע (אינפוגרפים) וסרטונים. הסוכנות מפיקה תכנים ייחודיים משדות הקרב השונים וממהרת לדווח על פיגועים שביצעו פעילי הארגון באמצעות הודעות קבלת אחריות, בדרך כלל לפני כלי ההסברה האחרים של דאעש. פרסומי סוכנות אעמאק הינם **בעיקר בשפה הערבית**, אך במקרים של פיגועים מחוץ למרחב הערבי, כשיש צורך הסברתי לפנות לקהל יעד שאינו דובר ערבית, **מתפרסם המידע בשפת קהלי היעד** (אנגלית, גרמנית, צרפתית, רוסית ואיטלקית).

◆ לאחרונה (דצמבר 2017- ינואר 2018) **ניכרה התאוששות בסוכנות אעמאק** שהתבטאה בגידול בנפח ההודעות שלה. לסוכנות אעמאק אתר אינטרנט, שעולה ויורד לעיתים תכופות בשנתיים האחרונות, ומשנה את כתובתו. הסוכנות **נוהגת לפרסם הודעותיה באתר אח'באר אלמסלמין, באתר חק (כשהיה פעיל) וביוטיוב**. מנגד, הסוכנות נתקלת בקשיים לפרסם הודעותיה **בפייסבוק ובטוויטר**.

סרטון של סוכנות אעמאק מה-30 בדצמבר 2017 (אח'באר אלמסלמין, 30 בדצמבר 2017).

◀ מא'תה, סוכנות ידיעות המזוהה עם דאעש,⁴ אך אינה סוכנות ידיעות רשמית שלו: הסוכנות החלה לפעול לפני למעלה משנה. היא מפיקה סרטונים, דפי-מידע (אינפוגרפים) והודעות קבלת אחריות של הארגון. פרסומי הסוכנות מתפרסמים באתר חק, אח'באר אלמסלמין ואלצוארם. הפרסומים מתפרסמים גם בקבוצות טלגרם ומידי פעם בפייסבוק ובטוויטר. בדצמבר 2016 פשט צבא עיראק על מרכז ההסברה מא'תה באזור ההררי, שבפריפריה של מוצול, ואסף שם חומרי הסברה וציוד. החומרים שנאספו **קושרים את פעולות הסוכנות לדאעש** (עמוד הפייסבוק של סוכנות הידיעות בדר, 15 בדצמבר 2016). **סוכנות זאת עודנה פעילה.**

מימין: הודעה של סוכנות מא'תה על הריגת קצין סורי ופעיל מיליציה התומכת במשטר אסד באזור דיר אלזור (חשבון הטוויטר @keimrcylllpq, 15 בדצמבר 2017). משמאל: צבא עיראק במתחם של מא'תה (דף הפייסבוק של סוכנות הידיעות בדר, 15 בדצמבר 2016).

◀ Wilayat News Network (WNN), רשת החדשות של המחוזות: זוהי סוכנות ידיעות חדשה יחסית של דאעש הפועלת החל מסוף אוקטובר 2017. מפרסמת הודעות קבלת אחריות של דאעש מטעם המחוזות באנגלית (לא אותרו ידיעות בערבית). היא מפרסמת כנראה רק בקבוצות בטלגרם, משם הפרסומים מופצים לתקשורת העולמית (עדכני לסוף דצמבר 2017).

⁴ מקור השם הינו **קרב מא'תה**, שנערך בשנת 629 לספירה בין צבא מחמד לבין הצבא הביזנטי בעיירה במזרח ירדן שנקראה מא'תה. הקרב היה עקוב מדם ובסופו נסוגו הכוחות המוסלמים. הקרב הפך **לאותוס של הקרבה עבור מוסלמים**. רבים מהמוסלמים לא ראו בקרב הפסד, אלא קרב אסטרטגי מוצלח, שאיפשר למוסלמים לזכות ליוקרה בקרב השבטים הבדווים באזור לכבוש בהמשך את האזור ולהקים אימפריה גדולה, שכללה את שטחי האימפריה הביזנטית שהתמוטטה.

הודעת קבלת אחריות של דאעש באנגלית לפיצוץ מכונת תופת ושני מטעני חבלה מול תחנת הרדיו אנעכאס (השתקפות) בג'לאלאבאד, אפגניסטאן, 2 בדצמבר 2017 (חשבון הטוויטר @SHAHROZPK@Shahroz H Rajput (Pakistan), 2 בדצמבר 2017).

◀ **אלקראר (Al Qarar)**: סוכנות הסברה מקומית שהחלה לפעול, ככל הנראה, ביוני 2017, והיא מזוהה עם תומכי דאעש בקשמיר. ב-11 בדצמבר 2017 פורסמה מטעם הסוכנות כרזה באנגלית בה נראה פעיל דאעש חמוש במקלע, כשהוא שעל מצחו סרט הכולל דגל המדינה האסלאמית והכיתוב: "המשימה רק החלה, הצטרף לשיירת הח'ליפות בשערה של הודו" (חשבון הטוויטר @SHAHROZPK@Shahroz H Rajput (Pakistan), 11 בדצמבר 2017). בשלהי דצמבר 2017 החלה הסוכנות להפיץ גם סרטונים ובהם הודעת דאעש על הקמת מחוז קשמיר בהודו (המחוז החדש הראשון, שהוקם לאחר נפילת המדינה האסלאמית).

מימין: פעיל דאעש המכונה אבו אלברא' הקשמירי על רקע דגל דאעש, שעליו נכתב "מחוז קשמיר" משמאל: הלוגו של אלקראר (חק ואתר שיתוף קבצים, 25 בדצמבר 2017).

מוסדות להפקת ולהפצת חומרי הסברה

◀ **מוסד אלפרקאן** או בשמו המלא **מוסד אלפרקאן להפקת הסברתית** (מא'ססת אלפרקאן ללאנתאג' אלאעלאמי)⁵ אלפרקאן, היא זרוע תקשורת ותיקה המפיקה חומרי הסברה, בעיקר סרטוני וידאו. זהו המוסד

⁵ התרגום מילולי בערבית של המילה אלפרקאן הינו "ההפרדה" (בהקשר האסלאמי - ההפרדה בין האמת של האסלאם לבין השקר שהינו הכפירה). בנוסף, אלפרקאן הוא גם אחד מכינויי הקוראן.

הוותיק ביותר המשמש את מנהיגות דאעש. המוסד החל לפעול עוד בשנת 2006 על-ידי המדינה האסלאמית בעיראק (עוד לפני הקמת דאעש) ואומץ בהמשך על-ידי דאעש. מוסד אלפרקאן פרסם את סרטון על הכרזת הח'ליפות של דאעש. המוסד פעיל עדיין, ולאחרונה, ב-28 בספטמבר 2017, פרסם קלטת שמע, שיוחסה למנהיג דאעש אבו בכר אלבע'דאדי, שבה התייחס אלבע'דאדי למצבו הקשה של דאעש וקרא לתומכיו בחו"ל להגביר את התקפותיהם⁶. מוסד אלפרקאן נחשב ליוקרתי ביותר, משום שהוא קשור קשר ישיר להנהגת הארגון. מאז סוף ספטמבר 2017 לא אותר פרסום של אלפרקאן, אולם יש לזכור, שהוא משרת את צמרת דאעש, שאינה מרבה בפרסומים. לפיכך יש לקחת בחשבון, שמוסד תקשורת זה עודנו פעיל (עדכני לסוף דצמבר 2017).

הלוגו של מוסד אלפרקאן.

מנהיג דאעש, אבו בכר אלבע'דאדי, מכריז על הח'ליפות ביוני 2014. סרטון חשוב זה הופק על-ידי מוסד אלפרקאן (יוטיוב, 5 ביולי 2014).

◀ **מוסד אלחיאת**, או בשמו המלא **מרכז אלחיאת לתקשורת**: מוסד הסברה מרכזי של דאעש, למרות שהדבר לא נאמר במפורש. מוסד זה מפיק וכנראה גם מפיק תוצרים הסברתיים רבים ובתוכם סרטונים ומגזינים, חלקם ייחודיים. מרכז אלחיאת הפיק והפיץ בעבר את הירחונים רומיה ודאבק (ראו להלן). תוצרי ההסברה של מוסד אלחיאת נועדו **לגייס תמיכה של מוסלמים במערב** ולסייע בגיוס מתנדבים זרים לשורות דאעש לפיכך **חלק מתוצריו מופקים גם באנגלית**. מוסד אלחיאת ממשיך להיות פעיל.

⁶ הקלטת הקודמת של אלבע'דאדי, שפורסמה בנובמבר 2016, הופקה גם כן על-ידי מוסד אלפרקאן.

לוגו מרכז אלחיאת לתקשורת.

◀ להלן דוגמאות לסרטונים שהפיק מוסד אלחיאת בחודשים האחרונים של שנת 2017:

◆ **ב-23 בספטמבר 2017 פרסם** סרטון בו הופיע פעיל דאעש המכונה אבו עקיל הסינגפורי, הפעיל קרא באנגלית ללוחמי הג'האד במזרח אסיה להחזיק מעמד ולבחור בין ניצחון או מות קדושים. הוא קרא למוסלמים להגר למדינה האסלאמית וציין, כי ההגירה והג'האד לא ייפסקו עד יום הדין (אלצוארם, 23 בספטמבר 2017).

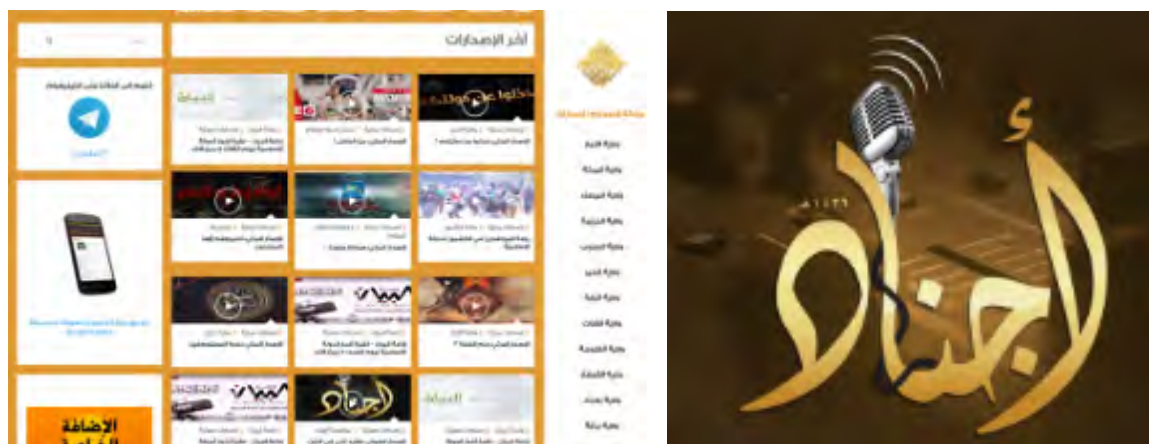
אבו עקיל אלסנע'אפורי (אלצוארם, 23 בספטמבר 2017).

◆ **"להבות מלחמה 2 - עד לקיום יום הדין":** סרטון העוסק בחיזוק ידי פעילי הארגון שנותרו וקורא להתגייסות תומכים נוספים, במיוחד במערב. הסרטון פורסם באנגלית (קיימת גם גרסה ערבית, הכוללת כותרות תרגום בערבית). הוא תוקף את ממשל טראמפ על כך שנלחם בברוטאליות במוסלמים. בסוף הסרטון דיבר פעיל דאעש, ככל הנראה אמריקאי, שאמר: "הם [טראמפ ואנשיו] אמרו כי ילחמו באש באמצעות אש וכך יביסו את הח'ליפות האסלאמית", אך "הם נכשלו, אנחנו המנצחים, וכך יהיה, בעזרת אללה, עד יום הדין" (אח'באר אלמסלמין, 30 בנובמבר 2017).

מתוך סרטון שהופק על-ידי מוסד אלחיאית באנגלית תחת הכותרת "להבות מלחמה 2 – עד יום הדין" ובו מסרי הסתה נגד המערב "הצלבני" (אח'באר אלמסלמין, 30 בנובמבר 2017).

◀ **מוסד התקשורת אלאג'נאד (Ajnad Media Foundation)**⁷ – מוסד הפקה והפצה של דאעש שהוקם באוגוסט 2013. מוסד זה מתמחה בהפקה והפצה של פיוטים מעודדי ג'האד (אנאשיד) וקטעי שמע הכוללים הטפה אסלאמית (דעוה). תכנים אלה מועלים באתר אלצוארם, ביוטיוב וברשתות החברתיות. **מוסד זה ממשיך להיות פעיל** (עדכני לסוף דצמבר 2017).

מימין: הלוגו של מוסד אג'נאד. משמאל: אתר אלצוארם, שבו הופיעו פיוטים שהפיק מוסד אלאג'נאד (30 בדצמבר 2017).

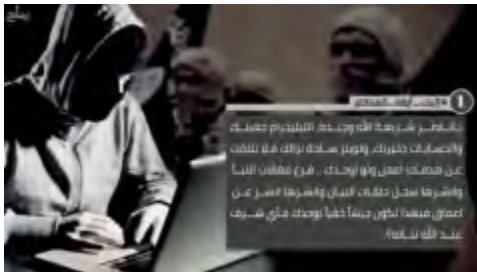
אחד הפיוטים שהועלו ליוטיוב של מוסד אלאג'נאד נראה לוחם ג'האד דוהר אלי קרב, כשמאחוריו לוחמים רבים נוספים (יוטיוב, 15 ביוני 2017).

⁷ משמעות השם אג'נאד הוא צבאות/חיילים/גייסות/תחומים טריטוריאליים צבאיים.

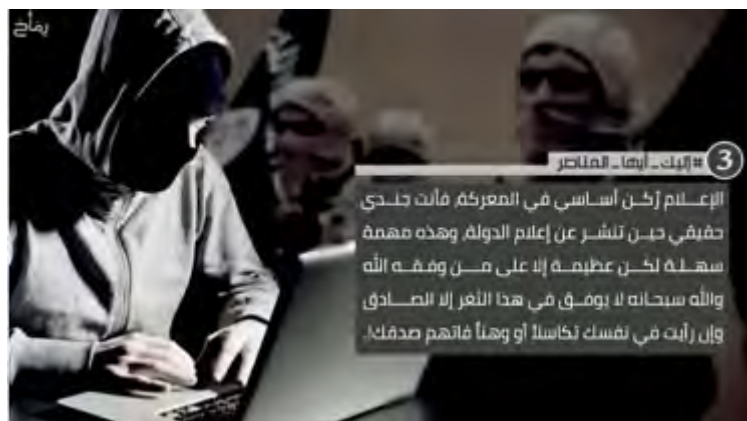
◀ **מוסד רמאח (רומחים):** מוסד הסברה משני בחיבותו **שהחל לפעול בדצמבר 2017**, ככל הנראה כחלק מניסיונות מערך ההסברה של דאעש לשקם את עצמו. המוסד מפרסם חומרי הסברה בערבית ובאנגלית. ב-27 בדצמבר 2017 פרסם המוסד באמצעות אפליקציית הטלגרם **כרזות ובהן קריאות למוסלמים במערב לבצע פיגועי דקירה נגד הנוצרים במערב** וכן קריאה **להפיץ את חומרי ההסברה של הארגון** (מידע שאותר בטלגרם על-ידי האתר **בית אלמצאדר**, המנטר חומרי הסברה של דאעש, 27 בדצמבר 2017). ב-30 בדצמבר 2017 הועלה סרטון בחשבון היוטיוב של מוסד רמאח תחת הכותרת: **"שחט את היהודים"** (יוטיוב, 29 בדצמבר 2017. הסרטון הוסר ע"י יוטיוב).

"הסכין שלך היא התרופה" (כרזה שאותרה בטלגרם על-ידי האתר בית אלמצאדר המנטר חומרי הסברה של דאעש, 27 בדצמבר 2017).

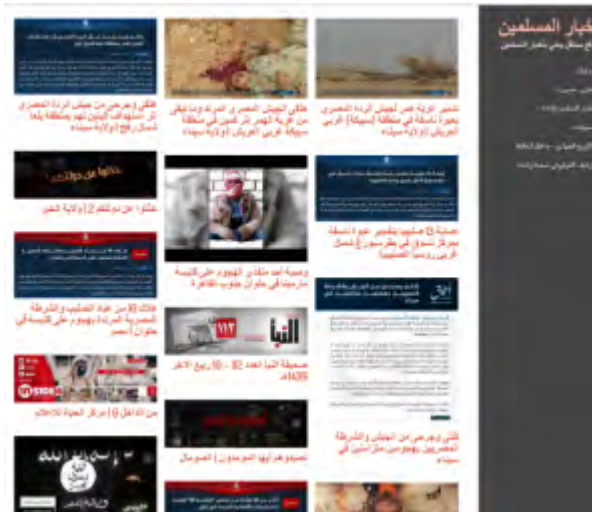
כרזה תחת הכיתוב: **"הו מוסלמי בארצות המערב, יש לך מחלה והתרופה היא סכין. קום נגד הכפירה וזעזע אותה, הפץ בטלגרם את מגזין אלנבא', שידורי רדיו אלביאן ואת פרסומי סוכנות אעמאק של דאעש"** (כרזות, שאותרו בטלגרם, על-ידי האתר בית אלמצאדר המנטר חומרי הסברה של דאעש, 27 בדצמבר 2017).

כרזה בה נכתב כי **"ההסברה היא בסיס ראשי במערכה, ואתה [ממלא תפקיד] חייל אמיתי כשאתה מפרסם את פרסומי המדינה [האסלאמית של דאעש]..."** (כרזה שאותרה בטלגרם על-ידי האתר בית אלמצאדר המנטר חומרי הסברה של דאעש, 27 בדצמבר 2017).

אתרי אינטרנט של דאעש

◀ **אח'באר אלמסלמין, חדשות המוסלמים:** זהו אתר ותיק של דאעש הפועל משנת 2016, הגם שהוא מעיד על עצמו, כי הוא "אתר עצמאי העוסק בחדשות המוסלמים". החל מאמצע שנת 2017 הוא הפסיק לפעול, אך **חידש פעילותו בנובמבר 2017 תחת כתובת חדשה.** לאחרונה **החל האתר להתעדכן מידי יום (כפי שהיה בעבר) והגדיל את נפח הפרסומים שבו.** האתר מפרסם דיווחים, הודעות קבלת אחריות, סרטונים ותמונות רבים אודות פיגועים והתקפות שמבצעים פעילי דאעש. האתר פתח בנובמבר 2017 במבצע גיוס תרומות באמצעות הביטקוין, המטבע האינטרנטי שמאפשר אנונימיות, אך ערוץ ההתרמה שלו נחסם (אתר CoinDesk, 21 בדצמבר 2017).

עמוד הבית של אח'באר אלמסלמין (נכון ל-31 בדצמבר 2017).

מתוך הקמפיין לאיסוף תרומות בביטקוין: מתחת לכותרת הכתבה נכתב "לחץ כאן כדי לתרום לאתר בביטקוין - אין לתרום מתוך כספי הזכאת [קרי: מתוך הכספים המיועדים לקיום מצוות הצדקה]" (אח'באר אלמסלמין 27 בנובמבר 2017).

◀ **אלצוארם,** פירוש מילולי: "החרבות": **השם המלא של האתר הינו סוכנות אלצוארם להסברה - אצדאראת [קרי: פרסומים]:** זהו אתר המזוהה עם דאעש, למרות שהדבר לא נאמר במפורש. האתר מפרסם בעיקר **סרטונים ושידורים של רדיו אלביאן** (ראה להלן). האתר הושק בשנת 2016, נפל ועלה מספר פעמים. האתר **ממשיך להיות פעיל** (עדכני לסוף דצמבר 2017).

אתר אלצוארא (עדכני ל-1 בינואר 2018).

מגזינים אינטרנטיים

◀ **השבועון אלנבא'**: זהו שבועון רשמי של דאעש, שבו מתפרסמות כתבות הכוללות מאמרי הסתה ועידוד פיגועים במערב, הדרכה טכנית כיצד לבצע פיגועים, וכן ראיונות עם פעילי דאעש שהגיעו לשטחי המדינה האסלאמית בסוריה ובעיראק. השבועון יוצא לאור מידי שבוע בערבית. עם זאת אלנבא' פועל לעיתים גם כסוכנות ידיעות ומפיץ עלוני-מידע ופרסומים חד-פעמיים בערבית ובאנגלית. **השבועון ממשיך להיות פעיל**. ניכר, כי בשנה האחרונה הפכה העריכה הגראפית של אלנבא' לפשוטה יותר, ביטוי נוסף לפגיעה במערך ההסברה של דאעש.

הכתבה הראשית של השבועון אלנבא', שיצא לאור ב-29 בדצמבר 2017. הכתבה עוסקת בהתקפות שלוחת דאעש באפגניסטן נגד אנשי מודיעין אפגאניים (אלנבא', 29 בדצמבר 2017).

◀ **אלאנפאל**, פירוש מילולי: **שלל**⁸ זהו מגזין לא רשמי של דאעש בערבית **שהושק בנובמבר 2017**. המגזין יוצא לאור ע"י גוף בשם **אלדרע אלסוני** (המגן הסוני) אחת לעשרה ימים. המגזין מתפרסם באינטרנט, באתרים לשיתוף קבצים וברשתות החברתיות ובמרכזן טלגרם. עד כה התפרסם המגזין **בחמש מהדורות**. המהדורה הראשונה כללה 15-20 דפים (archive.org, 19 בנובמבר 2017).

◀ מגזין זה, היוצא לאור בעידן שלאחר נפילת המדינה האסלאמית, הינו **מושקע וצבעוני**. נכללים בו: כתבות המסקרות את הפעילות המבצעית של דאעש, עלוני-מידע (אינפוגרפים), ראיונות עם בכירי הארגון, הגות אסלאמית במתכונת סלפית-ג'האדית, הסברה/תעמולה והסתה לביצוע פיגועים (archive.org, 19 בנובמבר 2017; אלבואבה, 20 בנובמבר 2017). **בשלב זה תפוצתו עדיין דלה** אך יש לקחת בחשבון שהמדובר במגזין חדש.

מימין: הגיליון הראשון של אלאנפאל: בכתבת השער מדווח על הלחימה שמנהל "צבא הח'ליפות" של דאעש נגד צבא סוריה. משמאל: דוגמא לעלון מידע (אינפוגרף) המופיע בגיליון הראשון של אלאנפאל (archive.org, 19 בנובמבר 2017).

⁸ בקוראן יש פרק (סורה) שנקרא סורת אלאנפאל העוסק בג'האד ובחלוקת השלל, שיושג במסגרת הג'האד בין המוסלמים.

מימין: קריאה לביצוע פיגועים במערב בגיליון הראשון של אלאנפאל: תחת הכותרת: "עשה זאת, אתה הדבק בייחוד האל, והקדש זאת לאללה בלבד". משמאל: המהדורה השנייה של אלאנפאל: קריאה לביצוע פיגועי דקירה קטלניים תוך פגיעה באזורים רגישים בגוף (19, archive.org בנובמבר 2017).

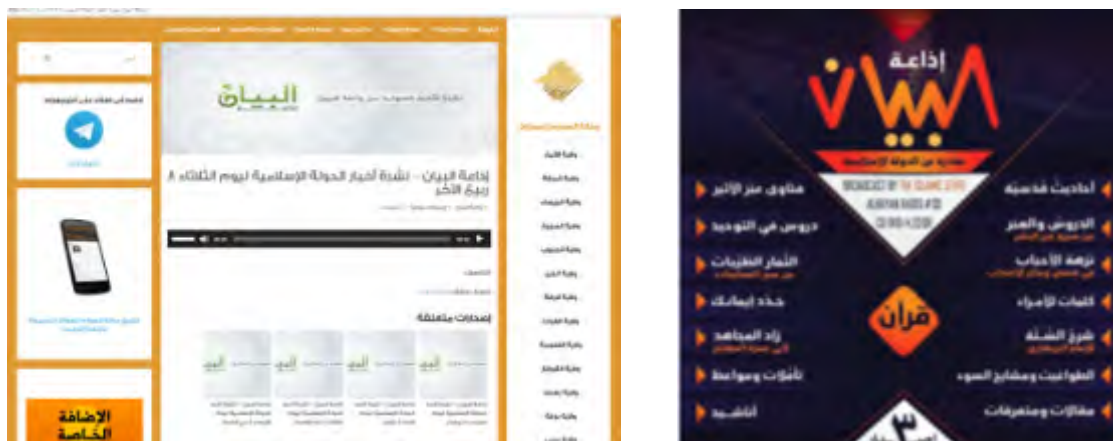

קריאה מקודדת במגזין אלאנפאל, שכלל הנראה מכוונת לביצוע פיגועים בצרפת (31 בדצמבר 2017, up.top4top.net).

תחנת רדיו אינטרנטית

◀ **רדיו אלביאן**, פירוש מילולי: **ההצרה/ההודעה**: תחנה הרדיו החלה לפעול באוגוסט 2014 ושידרה מידי יום מהעיר מוצול שבעיראק (אלג'זירה, 9 באוגוסט 2014). היא שידרה עד סוף 2017 גם מאלרקה, שבסוריה. ב-13

בדצמבר 2017 פרסם אתר **חק** של דאעש. ידיעה לפיה התחנה תמשיך את שידוריה משטחי "המדינה האסלאמית" (שקרסה ונפלה לידי אויבי דאעש). **החל מנובמבר 2017 עבר רדיו אלביאן להפצת השידורים באינטרנט באמצעות אתרי חק ואלצוארם.**

מימין: רדיו אלביאן מתפרסם מטעם המדינה האסלאמית (עין אלמדינה, 9 במרץ 2017). משמאל: רדיו אלביאן המשודר באמצעות אתר אלצוארם (אלצוארם, 26 בדצמבר 2017).

חדשות היום של רדיו אלביאן המשודרות באמצעות חק (חק, 13 בדצמבר 2017).

פלטפורמות תקשורתיות שהפסיקו לפעול

◀ **סוכנות הידיעות האסלאמית חק:** אתר דאעש בערבית, למרות שהוא מעיד על עצמו, שהינו אתר עצמאי, שאינו משתייך לקבוצה או לארגון כלשהו. האתר כלל תכנים רבים של דאעש כגון: הודעות קבלת אחריות, דיווחים על התקפות, חדשות מהעולם, תמונות וסרטונים, מאמרים ודעות. הוא נסגר לאחרונה מספר פעמים, ככל הנראה בעקבות תקיפות סייבר נגדו. עם זאת, **האתר המשיך לפעול כמעט באופן רציף** עד לסוף דצמבר 2017. **מאז תחילת ינואר 2018 הוא לא התעדכן ומה-15 בינואר 2018 הוא אינו פעיל** (עדכני ל-18 בינואר 2018).

עמוד הבית של סוכנות הידיעות האסלאמית חק (חק, 17 בדצמבר 2017).

◀ **הירחון רומיה:**⁹ ירחון אינטרנטי רשמי וחשוב של דאעש, **שהחל להתפרסם בספטמבר 2016**. הוא היה הירחון המוביל של דאעש מול קהלי היעד בחו"ל. הירחון התפרסם בדרך-כלל בשבוע הראשון של כל חודש ויצא לאור מטעם מוסד ההסברה הרשמי אלחיאת. הירחון היה מיועד לקהלי יעד שונים בחו"ל והוא יצא לאור **בתשע שפות: אנגלית, ערבית, רוסית, צרפתית, תורכית, גרמנית, אינדונזית, אויגורית** (שפת המיעוט בסין) ו**פאשטו** (שפה המדוברת באפגניסטאן). הירחון רומיה החליף ביטאונים אחרים של דאעש, שיצאו לאור עד אמצע 2016 ובתוכם **דאבק** (שהחל לפעול ביולי 2014)¹⁰ המהדורה האחרונה של רומיה יצאה לאור בספטמבר 2017 ומאז הוא אינו פעיל.

מימין: קריאה של דאעש לתומכיו בחו"ל לבצע פיגועי דקירה (דף השער של גיליון מס' 2 של רומיה, 4 באוקטובר 2016. משמאל: עידוד פיגועי דריסה במסגרת סדרת המאמרים: "טקטיקות של טרור מוצדק" ("רומיה", 11 בנובמבר 2016).

⁹ משמעות השם רומיה בערבית הינה רומא, הנתפסת כבירה וכסמל של הנצרות.

¹⁰ **מקור השם דאבק** הוא על בסיס מסורת אסלאמית לפיה קרבות אחריות הימים (הארמגדון) יתקיימו באזור דאבק, בצפון-מערב סוריה, בקרבת גבול סוריה-תורכיה. הקרבות יתחוללו בין המוסלמים לנוצרים (במסורת נאמר "הביזנטים").

◀ **אלאעתצאם להפקה הסברתית**¹¹ (אלאעתצאם ללאנתאג' אלאעלאמי). מדובר במוסד תקשורתי להפקת סרטוני הסברה של דאעש, שפעל בין 2014-2016. מוסד זה הפיק סרטונים של דאעש, בעיקר מבצעיים, וככל הנראה גם הפיץ אותם. **מוסד זה הפסיק לפעול בשנת 2016.**

הלוגו של "אלאעתצאם להפקה הסברתית".

◀ **אתר "אלאנצאר":** אתר אינטרנט של דאעש שהושק בשנת 2016, אך הפסיק לפעול במחצית שנת 2017.

גולש מתלונן על כך שהאתרים צוארם ואנצאר סגורים: באותה העת היה גם אתר אלצוארם מושבת (חק, 14 בנובמבר 2017).

¹¹ משמעות המילה אעתצאם הינה בקשת מחסה (קרי: בצלו של אללה).

חלק ג': ההסברה של דאעש במחוזות השונים בסוריה, בעיראק ובמחוזות בחו"ל

מאפיינים כלליים

הפגיעה שחלה במוסדות ההסברתיים המרכזיים של דאעש לא פסחה על המחוזות השונים, שהתקשו לפרסם דיווחים בכמות ובאיכות שהיו נהוגות בעבר. אולם מאז נפילת המדינה האסלאמית (נובמבר 2017) **ניכרת התאוששות בפעילות ההסברתית גם במחוזות. קיימת התאמה ברורה בין אותם המחוזות בסוריה ובעיראק והמחוזות בחו"ל, שבהם מתבצעת פעילות מבצעית אינטנסיבית, לבין הפעילות ההסברתית הענפה הנלווית לפעילות באותם המחוזות.**

◀ **בסוריה** בולטים בפעילות ההסברתית מחוזות אלברכה, אלפראת ואדלב; **בעיראק** בולט מחוז אלדיאלה ו**בחו"ל** בולטים מחוזות סיני וח'ראסאן. לעומת זאת מחוזות אחרים עדיין נתקלים בקשיי הסברה. למשל – **מחוז בגדאד בעיראק**, שפרסם הודעת קבלת אחריות על פיגוע רב נפגעים רק יומיים לאחר הפרסום (זמן רב יחסית לדפוס הפעולה המוכר מהעבר).

◀ התרשמותנו היא, שלמחוזות השונים הממשיכים לתפקד יש פונקציות הסברתיות מקומיות העומדות בקשר שוטף עם פלטפורמות ההסברה השונות. הפלטפורמה ההסברתית החשובה ביותר, המפיצה את הודעות המחוזות הינה **סוכנות הידיעות אעמאק, שלרוב מפרסמת את המידע הראשוני על פעולות דאעש**. חשיבות רבה יש גם **לאתר אח'באר אלמסלמין**, המקיים **קשר הדוק עם סוכנות אעמאק** ובאמצעותו מופצים התוצרים ההסברתיים. נראה לנו, כי מערכת ההסברה של דאעש **ממשיכה להיות צנטרליסטית**: הידיעות הגולמיות מתקבלות מדרגי השטח במחוזות השונים אך עיבוד המידע, הוספת כתוביות ועריכת הסרטונים מבוצעים להערכתנו ע"י פונקציית הסברה מרכזית או ע"י פלטפורמות ההסברה השונות ובעיקר הבולטות שבהן (סוכנות אעמאק ואתר אח'באר אלמסלמין).

המחוזות הבולטים בסוריה ובעיראק בפעילות ההסברתית

◀ לאחר נפילת המדינה האסלאמית חזרו חלק מהמחוזות לפעילות מבצעית, המלווה בפעילות הסברתית. להלן המחוזות בסוריה ובעיראק הבולטים בפעילותם ההסברתית:

◆ **מחוז אלברכה** (מזרח וצפון מזרח סוריה): המחוז חזר לדווח על פעילות גרילה, שמנהל דאעש. המחוז דיווח על התנגשויות בין פעילי דאעש לבין כוחות SDF, מצפון אלבוכמאל ומדרום מזרח לדיר אלזור. כמו כן דיווח (ינואר 2018) על השימוש שעושה דאעש במכונות תופת נהוגות ע"י פעיליו והדבר התבטא בחזרתו של ה"פורמט" המוכר: תמונה של המחבל המתאבד, הנסיעה לעבר יעד הפיגוע והפיגוע. **ההודעות מופצות בעיקר באמצעות סוכנות אעמאק.**

◆ **מחוז אלפראת (דרום מזרח סוריה/מערב עיראק)**: גם בפעילות ההסברתית של מחוז זה ניכרת ההתאוששות והיא עוסקת בעיקר בפעילות דאעש בסוריה, במרחב שבין דיר אלזור לאלבוכמאל, שם

מנהל דאעש לוחמת גרילה נגד הכוחות הסורים והכורדים (SDF). נראה, כי בכמה מקרים **עשה דאעש**

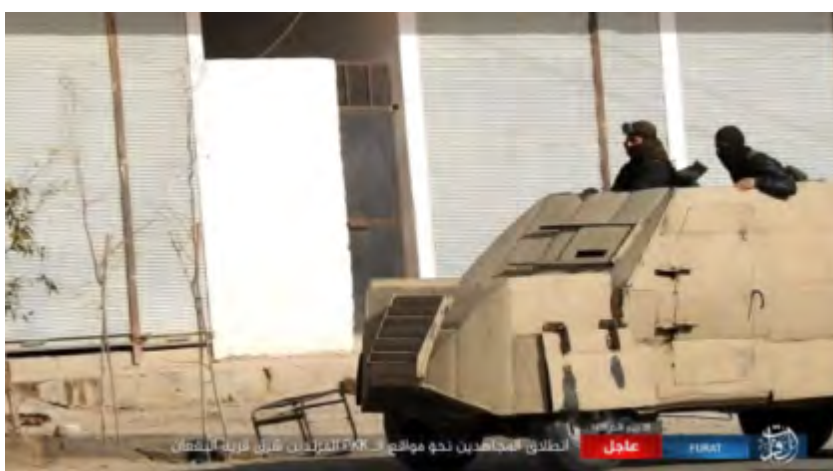
שימוש בתמונות שצולמו מרחפן כדי לתעד פיגוע מכונית תופת.

מימין: האזור שבו היה ערוך כוח של SDF, יעד הפיגוע של דאעש. הצילום בוצע כנראה ע"י רחפן (אח'באר אלמסלמין, 17 בינואר 2018). משמאל: פיצוץ מכונית תופת ב-16 בינואר 2018 נגד ריכוז כוחות SDF בעיירה, שמצפון מערב לאלבוכמאל. הצילום בוצע כנראה ע"י רחפן (אח'באר אלמסלמין, 17 בינואר 2018).

תמונה שלהערכתנו צולמה על ידי רחפן במקום ריכוז כוחות SDF, לפני ביצוע פיגוע התאבדות באמצעות מכונית תופת. למעלה נראה טרנזיט לבן, ששימש ככל הנראה כרכב 7תופת (סוכנות אעמאק באמצעות אח'באר אלמסלמין, 21 בינואר 2018).

פעילי מחוז אלפראת של דאעש נעים ב-13 בינואר 2018 ברכב שטח ממוגן מייצור עצמי לעבר עמדות של כוחות SDF מצפון לאלבוכמאל (אח'באר אלמסלמין, 13 בינואר 2018).

◆ **מחוז אדלב:** מחוז אדלב, שבו דומיננטי המטה לשחרור אלשאם, עומד עתה בפני מערכה נגד הכוחות הסורים בסיוע אווירי רוסי, לדאעש נוכחות בחלק המזרחי של מחוז אדלב. דאעש מפרסם

סרטונים המתעדים את פעילות הארגון, בעיקר בעקבות הצלחות, באמצעות סוכנות אעמאק. הסרטונים מופקים ע"י צלם וידאו מקומי המצטרף ככל הנראה לפעילות המבצעית של הלוחמים. המחוז פרסם לאחרונה (דצמבר 2017-ינואר 2018) דיווחים ותמונות של פעילותו נגד צבא סוריה ונגד המטה לשחרור אלשאם. המחוז אף תעד פעולה של השחתת קברים, שהייתה נהוגה בעבר בשטחים שבשליטת המדינה האסלאמית (באמצעותה משטרת המוסר האסלאמית, אלחסבה).

מימין: תותח נ"מ ארבע-קני, בקוטר 23 מ"מ של צבא סוריה, שנלקח שלל מצבא סוריה על-ידי פעילי דאעש באדלב (אח'באר אלמסלמין, 13 בינואר 2018). משמאל: לוחם הכוחות הסורים, שנפל בשבי דאעש בקרבת שדה התעופה הצבאי אבו אלצ'הור, שמדרום מזרח לאדלב (אח'באר אלמסלמין, 12 בינואר 2018).

שני פעילי דאעש מנתצים קבר במחוז אדלב (אח'באר אלמסלמין, 15 בינואר 2018).

◆ **מחוז דיאלה בעיראק** (מצפון מזרח לבגדאד): הינו הפעיל ביותר בהיבט המבצעי והסברתי. זאת למרות שפעילי דאעש במחוז ניצבים בפני פעילות אינטנסיבית, לעיתים מוצלחת, של כוחות הביטחון העיראקים. מחוז דיאלה פרסם בדצמבר 2017 סרטון המתעד התנגשויות בין פעילי דאעש לבין כוחות הביטחון העיראקים, לקיחת שבויים והוצאות להורג. צילומי הוידאו של מחוז זה הינם באיכות גבוהה וכך גם רמת העריכה.

◆ **מחוז אלאנבאר בעיראק:** מחוז זה נעדר עד לאחרונה מזירת ההסברה של דאעש בעקבות הפעילות האינטנסיבית של כוחות הביטחון העיראקים שהתנהלה בו. **לאחרונה שב המחוז לפעול.** כך למשל, ב-19 בינואר 2018 הוא פרסם הודעה מפורטת על פריצת פעילי דאעש לבתיהם של בכירים במשטרת עיראק מצפון מערב לאלרמאדי (אח'באר אלמסלמין, 21 בינואר 2018).

◀ **שני מחוזות מחוץ לעיראק ולסוריה בולטים מאז נפילת המדינה האסלאמית בפעילותם המבצעית וההסברתית:**

◆ **מחוז סיני:** פעילותו ההסברתית הינה היעילה ביותר מבין כל מחוזות הארגון. המחוז מפרסם באופן קבוע הודעות קבלת אחריות, לעיתים תוך פירוט רב של האירועים. הודעות רבות מתפרסמות באמצעות סוכנות אעמאק. התרשמותנו היא, שהעברת הדיווחים לסוכנות מתבצעת באופן ה"חלק" ביותר מבין כל המחוזות. המחוז נוהג לפרסם תמונות באיכות גבוהה של פיגועים נגד כוחות הביטחון המצרים ושל הוצאות להורג שמבצע הארגון. בלט סרטון שפורסם בינואר 2018 באורך של כ-22 דקות שבו תועדה הוצאה להורג של פעיל שהורשע בהעברת אמצעי לחימה לזרוע הצבאית של חמאס ברצועת עזה. הצילומים בסרטון היו ברמה גבוהה והקלטת הקול של הדובר בסרטון הייתה איכותית מאוד. בסרטון נכללו אפקטים של צלילים (Sound Effects) ובאו לידי ביטוי יכולות גרפיות של עורך וידאו מקצועי. התוצרים ההסברתיים של מחוז זה מופצים באמצעות סוכנות אעמאק המשתמשת באתר אח'באר אלמסלמין כפלטפורמה ההסברתית שלה.

מחמד אלדג'ני פעיל מחוז סיני מכוון אקדח לראשו של הפעיל שהורשע שהעברת אמצעי לחימה לחמאס רגע לפני שהוצא על-ידו להורג. מתוך סרטון, שהפיץ מחוז סיני של דאעש (אח'באר אלמסלמין, 3 בינואר 2018).

מימין: פעיל מחוז סיני של דאעש יורה למוות בחייל ששרד פיצוץ מטען החבלה, שהשמיד רכב ממוגן של צבא מצרים ממערב לאלערש (אח'באר אלמסלמין, 30 בדצמבר 2017). משמאל: חסין ג'מאל אסכנדר, שנטען כי הוא סוכן של המודיעין הצבאי המצרי, אשר ראשו נערף על-ידי פעיל מחוז סיני של דאעש (אח'באר אלמסלמין, 10 בינואר 2018).

◆ **מחוז ח'ראסטאן של דאעש (אפגניסטאן/פקיסטאן) הינו השני למחוז סיני מבחינת היקף הפעילות ההסברתית.** מחוז זה נוהג לפרסם תמונות באיכות גבוהה של מחבלים מתאבדים חמושים, שלרוב נושאים חגורות נפץ או אפודי נפץ. לעיתים מופיעים פעילי הארגון לצד אמצעי לחימה בהם יעשו שימוש בהתקפה כנגד כוחות הביטחון האפגאנים. הצילומים נעשים על רקע דגל דאעש. הודעות קבלת האחריות של מחוז ח'ראסטאן הינן מפורטות וכוללות אפיון של מטרת הפיגוע (האם מדובר בחיילים, אנשי מודיעין, שוטרים) ומיקום היעד. **התוצרים ההסברתיים של המחוז מופצים באמצעות סוכנות אעמאק המשתמשת באח'באר אלמסלמין כפלטפורמה ההסברתית שלה.**

מימין: פעילי דאעש, שביצעו את הפיגוע כנגד מחנה האימונים של מנהלת הביטחון הלאומי של אפגניסטאן בקאבול (חשבון הטוויטר @jO2Dvhoppoyttr, 19 בדצמבר 2017). משמאל: מחבל מתאבד ממחוז ח'ראסטאן של דאעש, שפוצץ את אפוד הנפץ שלו במפקדה של מנהלת הביטחון הלאומי של אפגניסטאן בקאבול (חק, 25 בדצמבר 2017).

◀ **מחוז קשמיר**, הינו המחוז החדש הראשון, אשר הוקם לאחר נפילת המדינה האסלאמית. המחוז הקים **גוף הסברתי בשם אלקראר**, שהחל לפעול בסוף שנת 2017. בסרטון שפורסם ע"י אלקראר נראה פעיל דאעש על רקע דגל הארגון בנוסף את השם "מחוז קשמיר בערבית". **איכות התוצר ההסברתי הייתה ירודה:** הצילום בוצע ממצלמה ללא חצובה ולכן נצפו לאורך הסרטון רעידות ותזוזות של הפריים; איכות הקול הייתה נמוכה ביותר מאחר שלא נעשה שימוש במיקרופון והתאורה הייתה לקויה.

אבו אלבראא' הקשמירי על רקע דגל דאעש, שעליו נכתב "מחוז קשמיר" מציין כי אבו בכר אלבגדאדי הוא הח'ליף שלהם (חק ואתר שיתוף קבצים, 25 בדצמבר 2017).

חלק ד': מערך ההסברה והתקשורת ברשתות החברתיות

המעבר לאפליקציית טלגרם

בתקופת שיא פעילותו (2014-2015) ניסה דאעש לנצל לצרכיו את הרשתות החברתיות טוויטר ופייסבוק להפצת תוצריו ההסברתיים. אולם כבר ב-2014 חלה ירידה משמעותית בנוכחות דאעש בפייסבוק, בשל פעילות הנהלת פייסבוק נגדו. בשנים 2015-2016 קרה תהליך דומה גם בטוויטר.¹² כל אלו הובילו לסגירת חשבונות של פעילי דאעש ברשתות אלו ולמעבר דאעש ותומכיו לעשות שימוש באפליקציית טלגרם. ביוטיוב נתקל דאעש כבר בהתחלה בקשיים¹³ ולכן הוא פנה לפלטפורמות אחרות לשיתוף קבצים כגון האתר Archive.org.

◀ בעוד שהתכנים העיקריים של דאעש מופקים ומופצים באמצעות אתרי אינטרנט ייעודיים, הרשתות החברתיות משמשות בעיקר ככלי להפצת התכנים, לגיוס פעילים, תמיכה וככל הנראה גם כספים. כמו-כן הן משמשות לצרכים אופרטיביים שונים. הטלגרם הפך לפלטפורמה יותר אופרטיבית, בשל היותו מוצפן ומאובטח. מעבר לנושאי תעמולה כוללת פלטפורמה זאת דיונים על יעדי פיגועים, על דרכים לביצוע פיגועים (דקירה, דריסה, ירי, חגורת נפץ, מטען חבלה וכיו"ב), על דרכים להתחמקות מגורמי ביטחון, להשגת אמצעי לחימה ועוד.¹⁴

◀ בשל הערמת הקשיים של הרשתות החברתיות המרכזיות על פעילי דאעש ותומכיו, הקים דאעש לאחרונה רשת חברתית חדשה, שנחשפה לגורמי ביטחון הפועלים נגד דאעש. רוב ווינרייט, מנכ"ל יורופול (סוכנות המודיעין הפלילי של האיחוד האירופי, הפועלת כארגון תיאום מודיעיני בין סוכנויות המשטרה ברחבי אירופה), מסר בכנס בנושא ביטחון בלונדון בראשית מאי 2017, כי במהלך מבצע מודיעיני שנערך לאחרונה, עלה, כי דאעש פיתח רשת חברתית מקוונת חדשה. לדבריו, זוהי רשת חברתית לכל דבר, בה ניתן לשלוח מסרים וליצור קשר עם קשת רחבה של חברים והיא נמצאת בשימוש פעילים בארגון. לדבריו, הרשת נחשפה במהלך מבצע נגד פעילות טרור ברשת, שהתמקד בדאעש ובאלקאעדה. במבצע גם עלה, כי פעילי ג'האד עושים שימוש רב באפליקציית טלגרם, שתכניה מוצפנים. פיתוח הרשת החדשה ע"י פעילי דאעש נועד למנוע פגיעה של גופי ביטחון בתקשורת הארגון. הוא בא בתגובה לקשיים, שמערימות הרשתות החברתיות באינטרנט, ובראשן פייסבוק וטוויטר, על הפצת תכנים של דאעש.

¹² טוויטר דיווח בתחילת שנת 2016 על השעיה של 125,000 חשבונות, שמרביתם היו קשורים לדאעש, החל מהמחצית השנייה של שנת 2015. בחצי השנה שחלפה מאז תחילת 2016 הושעו לא פחות מ-235,000 חשבונות נוספים. דהיינו, בין יולי 2015 ליולי 2016 השעתה טוויטר לא פחות מ-360,000 חשבונות (אתר PC Magazine, 1 באוגוסט 2016; The Cipher Brief, 28 בספטמבר 2017).

¹³ ב-20 ביולי 2017 הודיע יוטיוב כי הוא החל לעשות שימוש בטכנולוגיה של חברת Jigsaw הפועלת כנגד קיצוניות ואלימות באינטרנט, הטרדות אונליין, התקפות כנגד חופש הביטוי ועוד. הטכנולוגיה של חברה זו נקראת Redirect Method, כלומר הכוונה מחדש. למעשה כל מי שמחפש סרטונים בעלי תכנים קיצוניים מופנה לסרטונים המתעמתים עם הקיצוניות ובעלי מסר נגדי לכך. כאשר מישהו מבצע חיפוש ביוטיוב של מילות מפתח מסוימות, יוטיוב מפנה את הגולש לרשימת סרטונים בעלי תוכן המתנגד לקיצוניות (הבלוג הרשמי של יוטיוב, 20 ביולי 2017).

¹⁴ Lina Khatib, The Islamic State's Strategy: Lasting and Expanding. Beirut, Lebanon: Carnegie Middle East Center, 29 June 2015, pp.1-23.

גלישה אנונימית

◀ **שימוש במערכת ההפעלה Tails:** מדובר במערכת הפעלה לטלפונים סלולאריים חכמים המאפשרת גלישה אנונימית. חלק מהפעילים והתומכים של הארגון משתמשים בה **והיא עובדת היטב בממשק עם אפליקציית טלגרם**, וכך למעשה נהנים הפעילים ממסגרת אבטחה כפולה המגנה על האנונימיות שלהם.

◀ באתר אח'באר אלמסלמין, פורסמה הפנייה להורדת דפדפן, המאפשר גלישה אנונימית במכשירים, **שפועלים במערכת אנדרואיד בשם Orbot**. כמו כן הופיעה הפנייה **לדפדפן נוסף, בשם Orfox**, אותו ניתן להתקין לאחר התקנת Orbot, כדי לאפשר פעולה במכשירים של אפל (אח'באר אלמסלמין, 25 בדצמבר 2017).

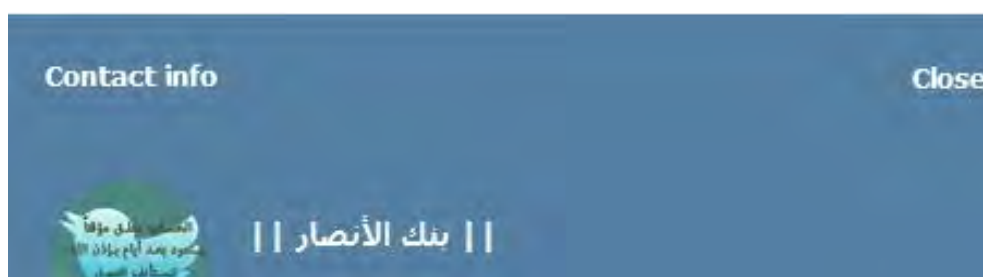
בצד שמאל של המסך באתר אח'באר אלמסלמין הופיעה להורדת דפדפן שמאפשר גלישה אנונימית במכשירים, שפועלים תחת מערכת אנדרואיד בשם Orbot (אח'באר אלמסלמין, 25 בדצמבר 2017).

◀ **השימוש באפליקציית TOR:** פעילי דאעש, ובין השאר פעילי מערך ההסברה של הארגון, **מרביתם להשתמש באפליקציית TOR כדי לשמור על ביטחונם**. האפליקציה מאפשרת גלישה אנונימית באינטרנט, ולכן מאפשרת למערך ההסברה של דאעש עדיין לתפקד. ישנם שני יתרונות ברורים לשימוש בשירות זה: ראשית כל, **זהות המשתמש (IP Address) נשארת חסויה וכך מוגנת זהותם של המשתמשים**. היתרון השני הוא בכך, שהאפליקציה מאפשרת אנונימיות, כך שלגורמי איכפת החוק קשה לאתר את מיקומם של המשתמשים. כך, פעילי דאעש יכולים להמשיך להעביר חומרי הסברה בינם לבין עצמם ולהפיצם באינטרנט ביתר קלות.

הקמת מאגר של חשבונות פייסבוק וטוויטר פנויים עבור פעילי דאעש ("בנק התומכים")

◀ **הקמת מאגר חשבונות זמינים לצרכי פעילי הארגון:** לאור סגירת החשבונות המאסיבית של פעילי הארגון ותומכיו בפייסבוק וטוויטר, הקים דאעש בשנה-שנה וחצי האחרונות מאגר חשבונות פייסבוק וטוויטר פנויים עבור פעיליו, כך שברגע שחשבון אחד נסגר, חשבון נוסף הופך זמין. **המאגר נקרא על-ידי הארגון "בנק אלנצאר"**, קרי: בנק התומכים. **מדובר במאגר שנמצא בטוויטר ובטלגרם, תחת השם בנק אלנצאר** ומספק חשבונות טוויטר ופייסבוק לפעילי ולתומכי המדינה האסלאמית.

◀ זאת ועוד, בנק מידע זה מאפשר למשתמשים בו לעקוף את הרישום הדרוש לפתיחת חשבונות חדשים ובכך **מאפשר לג'האדיסטים "לקפוץ" מחשבון לחשבון בקלות, כל אימת שהחשבונות שלהם נסגרים**. הדבר החשוב ביותר, הוא שכך אין צורך למסור מידע אישי לשם פתיחת החשבון, ואז הפעילים שומרים על אנונימיות (ממר"י, 6 ביולי 2016).

בנק אלנצאר באפליקציית טלגרם.